

vrijdag

24.04.2015

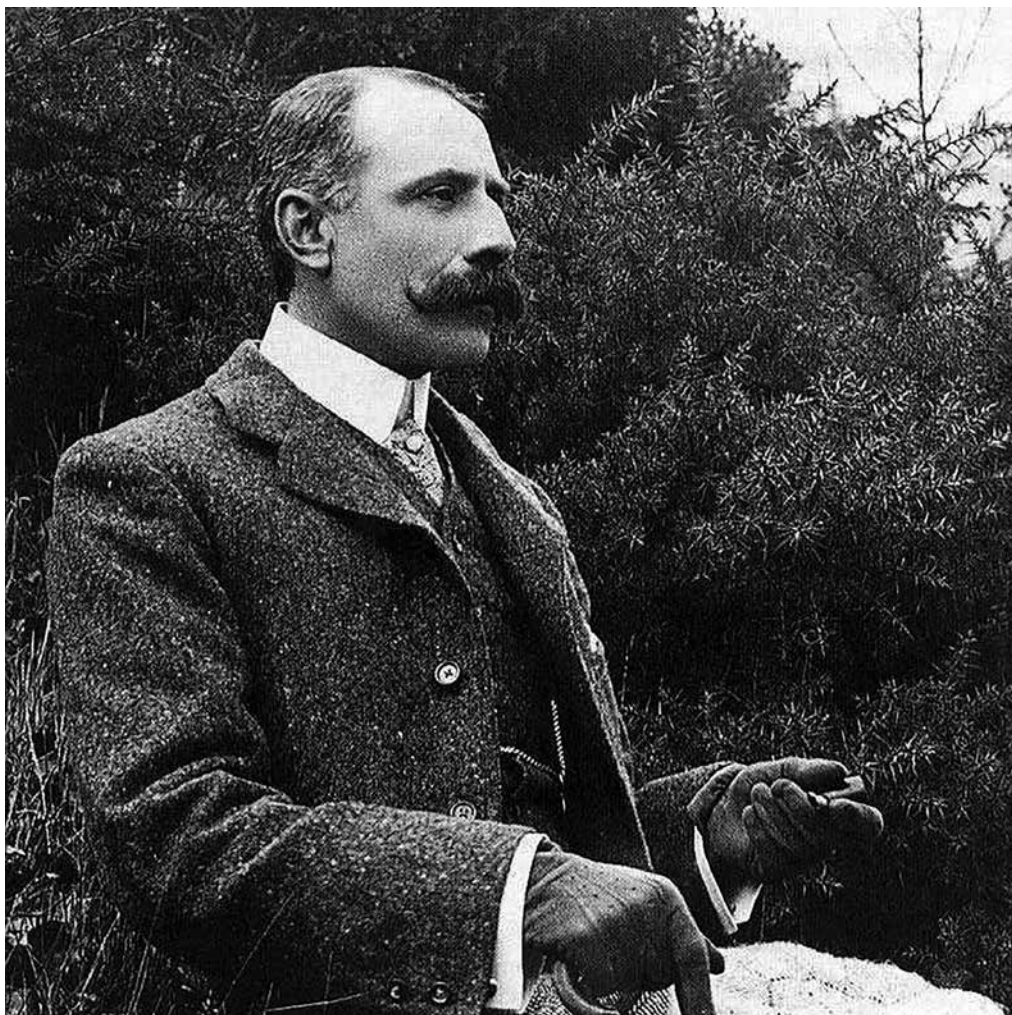
20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Klaas Coulembier

Elgar. The Kingdom

deFilharmonie & Groot Omroepkoor

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografieën

de Filharmonie (BE) bezit als symfonieorkest een artistieke souplesse die toelaat om meerdere stijlen op een historisch verantwoorde wijze te vertolken. Met een focus op het grote orkestrepertoire, Belgische muziek en hedendaagse muziek en in combinatie met haar bijzondere karakter heeft het orkest een unieke positie in binnen- en buitenland.

Het Groot Omroepkoor (NL) heeft sinds zijn oprichting in 1945 een indrukwekkende staat van dienst, vaak in samenwerking met gerenommeerde Nederlandse en Europese orkesten. In zijn omvangrijke repertoire, van renaissance tot hedendaagse muziek, streeft het koor steeds naar kwaliteitsvolle producties en hecht het een groot belang aan minder bekende of nog onbekende muziek.

Het Vlaams Radio Koor (BE) werd in 1937 als professioneel kamerkoor opgericht en wordt vandaag in zowel binnen- als buitenland tot de absolute top gerekend. Onder leiding van chef-dirigent Hervé Niquet werkt het koor aan een herkenbare klank en treedt regelmatig zowel a capella op als in samenwerking met grote binnen- en buitenlandse instrumentale ensembles.

Adrian Partington (GB) is een veelzijdige muzikant, die vele successen boekte als dirigent, koorleider, pianist en organist. Hij genoot zijn opleiding aan de Royal College of Music in Londen en de King's College in Cambridge. Partington was dirigent van het BBC National Orchestra and Chorus of Wales en werkte onder meer samen met het BBC Symphony Chorus en het London Symphony Chorus. Momenteel is hij dirigent van de Bristol Choral Society en het Chorus of the Royal Welsh College of Music and Drama en is hij muziekdirecteur aan de wereldberoemde Gloucester Cathedral.

Koordinator Edward Caswell (GB) is sinds kort geregeld te gast bij het Groot Omroepkoor, dat hij voorbereidt op concerten en cd-opnames. Zo studeerde hij in 2013 *The Gospel According to the Other Mary* van John Adams en *Caligula* van Detlev Glanert met het koor in.

De sopraan Edith Haller (IT) studeerde in Salzburg en München bij onder meer Wolfgang Holzmaier. Ze was verbonden aan het Musiktheater van St. Gallen en het Badisches Staatstheater in Karlsruhe. Ze werkte ook al samen met diverse internationale opera-huizen en orkesten en zong glansrollen in verschillende Italiaanse en Duitse romantische opera's.

De jonge mezzosopraan Elizabeth DeShong (US) debuteerde bij de LA Philharmonic onder dirigent Gustavo Dudamel en zong sindsdien in verschillende producties wereldwijd. In 2010 ontving ze de 'Artist of the Year Award' van Washington National Opera voor haar debuut in *Ariadne auf Naxos* van Richard Strauss.

John Daszak (NL) staat bekend als een van Europa's meest veelzijdige tenoren met een heel breed en eclectisch repertoire gaande van Wagners *Rings des Nibelungen* tot Verdi's *Requiem*. Zijn debuut zong hij in de rol van Steva uit de opera *Jenůfa* van Leos Janáček. Sindsdien werkte hij samen met topdirigenten als Zubin Mehta en Daniel Barenboim.

De bariton Jeremy Carpenter (GB) studeerde aan de Guildhall School of Music and Drama in Londen en voelt zich thuis in zowel opera als op concertpodia. Het brede repertoire van Carpenter omvat enerzijds titelrollen uit klassieke opera's alsook solopartijen uit de *Carmina Burana* van Orff, *Ein deutsches Requiem* van Brahms, of de *Sea Symphony* van Vaughan Williams.

Uitvoerders en programma

deFilharmonie: orkest
Groot Omroepkoor: koor
Vlaams Radio Koor: koor
Adrian Partington: dirigent
Edward Caswell: koordinator
Edith Haller: sopraan
Elizabeth DeShong: contra-alt
John Daszak: tenor
Jeremy Carpenter: bariton

—

Edward Elgar (1857-1934)
The Kingdom, opus 51 (1906)
- Prelude
- I: In the upper room
- II: At the beautiful gate
- III: Pentecost
- IV: The sign of healing
- V: The upper room

Met Nederlandse boventiteling

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Gods Koninkrijk door de ogen van Edward Elgar

Biografieën van Edward Elgar (1857-1934) besteden meestal ruime aandacht aan zijn complexe persoonlijkheid. Deze laat zich mooi samenvatten aan de hand van zijn twee bekendste werken. Enerzijds is er de optimistische, zelfzekere componist van de *Pomp and Circumstance*-marsen. Extravert, opzwevend en zo begeesterend dat de Engelsen hun officieus volkslied *Land of Hope and Glory* aan deze muziek ontleenden. De andere Elgar richt zijn blik naar binnen en bereikt daar grote diepgang en emoties, zoals in het ongrijpbare *Nimrod* uit de *Enigmavariaties*.

Deze tweespalt in Elgars persoonlijkheid heeft onder andere te maken met de manier waarop zijn muziek door het publiek ontvangen werd. Binnen zijn oeuvre zijn er vrij grote contrasten tussen onbetwiste meesterwerken en composities die veel minder opmerkelijk zijn. Tijdens zijn leven kende Elgar dan ook zowel periodes waarin de erkenning gering was, als grote hoogtepunten waardoor hij uitgroeide tot het icoon van de Britse muziek. Hij was zonder meer de belangrijkste Britse componist van zijn generatie, en een voorbeeld voor latere componisten zoals Ralph Vaughan Williams (1872-1958) en Benjamin Britten (1913-1976). Het feit dat Britten zelf verklaarde helemaal niet van Elgars muziek te houden, maar later toch een aantal van zijn werken met veel enthousiasme op plaat zette, illustreert de dubbelzinnige receptie van deze componist.

Enkele biografische elementen spelen een rol bij Elgars bijwijken getroebleerde zelfbeeld. Hij groeide op in Worcester, een stad in de West Midlands. In Worcester was er een heel rijk muzikaleven waarin Elgar een bepalende rol speelde, maar toch werd hij aangetrokken door de grote stad in het zuiden. Rond 1890

verhuisde hij samen met zijn vrouw Alice naar Londen, waar hij hoopte aan de slag te kunnen als componist en privéleraar. In Londen kon hij zich ook onderdompelen in de meest recente muziek. Na enkele uitvoeringen van zijn werk bleven nieuwe opportuniteiten echter uit, en Elgar kon niet anders dan het Londense verhaal als een mislukking ervaren. Het gezin Elgar (ondertussen uitgebreid met een dochter, Carice) verhuisde terug naar de Midlands en Edward nam zijn vroegere activiteiten in het lokale muzikaleven opnieuw op. De eerstvolgende jaren had hij vaak te kampen met depressies, al kon hij die naar de buitenwereld goed maskeren. De muziekcriticus Ernest Newman noemde Elgar een *'self-divided and secretly unhappy man'*.

Een tweede biografisch gegeven is zijn katholieke achtergrond. Samen met zijn drie broers en twee zussen maakte hij deel uit van een katholiek gezin in Worcester, in de schaduw van een van de grootste Anglicaanse kathedraalen. Hoewel hij zich ergens wel kon vinden in het beeld van de romantische kunstenaar die zichzelf buiten de echte wereld ziet staan, moet deze religieuze context er ook hebben toe bijgedragen dat hij zich anders voelde dan de meeste mensen. Tegelijk was het die katholieke basis die Elgar inspireerde voor verschillende composities, waaronder een groots project om een trilogie van oratoria te componeren. Als thematiek koos hij het ontstaan van de Kerk zelf, met als eerste werk *The Apostles*, daarna *The Kingdom* en ten slotte het nooit gerealiseerde *The Last Judgement*.

Het libretto stelde Elgar samen met fragmenten uit de Bijbel en enkele apocriefe geschriften. Het grootste deel van de teksten komt uit het boek Handelingen van de Apostelen, dat volgt op de vier Evangelieën. Door deze keuze ligt de klemtoon vrij sterk

op hoe de apostelen zelf de hemelvaart van Christus en Pinksteren ervaren hebben. Hoewel het grote plan voor deze drie oratoria op voorhand vast lag, werkte Elgar tegelijk aan de muziek en de tekst. De personages die hij opvoert zijn in eerste instantie Petrus (bariton), Johannes (tenor), Maria Magdalena (contra-alt) en Maria (sopraan). Daarnaast speelt het koor soms de rol van de andere apostelen, en soms de rol van het volk.

Elgar heeft nooit een opera gecomponeerd, maar deze trilogie rond één overkoepelend thema doet meteen denken aan de cyclus van opera's die Wagner realiseerde met *Der Ring des Nibelungen*. Ook muzikaal balanceert Elgar op een dunne grens tussen oratorium en opera. Er is uiteraard geen enscenering, maar de verschillende groepen van uitvoerders dialogeren bij momenten zo overtuigend met elkaar dat de muziek op zichzelf bijna theateraard wordt. Elgar had in Duitsland verschillende opera's van Wagner gehoord en deze lieten een grote indruk op hem na. Op muzikaal vlak is de invloed van Wagner beperkt; het is eerder de klankwereld van tijdgenoot Gustav Mahler die af en toe door de noten heen schemert. Wat Elgar wel van Wagner leerde is het bouwen van een grote muzikale vorm aan de hand van terugkomende motieven. Deze *Leitmotive*, zoals ze in de literatuur over Wagner genoemd worden, zorgen niet alleen voor muzikale samenhang en herkenningspunten, maar staan ook in nauwe verbinding met de betekenis van de muziek. Op die manier vormen muziek en inhoud een sterke tandem. Bovendien komen sommige motieven zowel voor in *The Apostles* als in *The Kingdom*.

De prelude van *The Kingdom* bevat de belangrijkste motieven en is in die zin een voorafspiegeling van wat verderop in het werk

zal klinken. Na de prelude deelt Elgar het werk op in vijf delen: *In the Upper Room*, *At the Beautiful Gate*, *Pentecost*, *The Sign of Healing* en *The Upper Room*. Ook binnen deze delen is er vaak een aanduiding van de locatie waar een bepaalde passage zich afspeelt, zoals *In Solomon's Porch* in deel drie of de terugkeer van *At the Beautiful Gate* in deel vier. Deze concrete randinformatie draagt bij tot het quasi-scenische karakter van de muziek.

Eén van de meest opvallende muzikale motieven is een soort cirkelende, dalende beweging. Dit motief wordt voor het eerst gebruikt wanneer de apostel Johannes de woorden van Christus in de mond neemt: *'Surely they are my people'*, waarop Johannes en het koor besluiten: *'so He was their saviour'*. Het motief komt nog verschillende keren terug bij tekstfragmenten die met de (terug)komst van Christus te maken hebben (*'The light of the world'*, *'The Way, the Truth, and the Life'*), en culmineert op *'The true Vine, the Bread of Life'*. Hiermee is de link naar de eucharistieviering gelegd; in het oratorium zijn er in totaal twee passages waar het vroegchristelijke ritueel van het breken van het brood verklankt wordt.

Het hierboven beschreven motief keert regelmatig terug, maar de meest opvallende verschijning is aan het begin van het derde deel: Pentecost (Pinksteren), dus wanneer de vlammentongen van de Heilige Geest de apostelen het vuur geven om hun geloof in Christus te verkondigen. Op deze plaats wordt de onderliggende betekenis van dit muzikale motief helemaal duidelijk gemaakt. Het hele oratorium is doordrongen van Elgars meesterschap in het versmelten van muziek en betekenis.

Twee 'duizelingwekkende' jaren: 1903 en 1906

In 1901, na het succes van zijn oratorium *The Dream of Gerontius*, op een libretto naar een gedicht van kardinaal John Henry Newman, vroeg het Birmingham Festival aan Edward Elgar om voor het festival van 1903 een nieuw oratorium te componeren. Hij aanvaardde en zijn aanvankelijke intentie was zeer ambitieus, namelijk het componeren van een oratoriumtrilogie over het leven van de apostels en de evolutie van hun missie. Het eerste oratorium *The Apostles* werd op 14 oktober 1903 gecreëerd tijdens de opening van het Birmingham Festival. Elgar zelf dirigeerde. Het tweede deel, het oratorium *The Kingdom*, net als *The Apostles* op een libretto van Elgar geïnspireerd door Bijbelse teksten, werd eveneens gedirigeerd door Elgar, en ging op 3 oktober 1906 tijdens het Birmingham Festival in première. Het derde deel *The Last Judgement* bleef onafgewerkt.

Beide oratoria werden gecomponeerd en gecreëerd tijdens de periode die de Engelse historicus Philipp Blom bestempelt als 'De duizelingwekkende jaren (1900-1914)'. En inderdaad, tussen het overlijden van de Engelse koningin Victoria (1901) en het uitbreken van WO I (1914) 'stonden net als nu gesprekken en krantenartikelen in het teken van snelle technologische veranderingen. Net als nu hadden mensen het overweldigende gevoel dat ze leefden in een steeds snellere wereld, een wereld die steeds harder voortraasde met onbekende bestemming', aldus Ph. Blom.

Volgende opsomming van slechts enkele 'feiten' uit de jaren 1903 en 1906 (jaren waarin beide oratoria werden gecreëerd) geven alvast een idee van het 'duizelingwekkende' van die periode. De Nobelprijs voor natuurkunde wordt op 10 december 1903 uitgereikt aan Marie en Pierre Curie en

aan Henri Becquerel voor hun ontdekking van de radioactieve elementen radium en polonium. De gebroeders Wilbur en Orville Wright maken op 17 december 1903 de eerste geslaagde vlucht met een vliegtuig (ongeveer 260 meter in 49 seconden). Op 15 juni 1903 wordt de eerste Amerikaanse langspeelfilm vertoond, de Western *The Great Train Robbery* en op 19 juli wint de Fransman Maurice Garin de allereerste Tour de France. Op 10 oktober sticht Emmeline Panckhurst in Manchester de Women's Social and Political Union (WSPU). De schilder Paul Gauguin overlijdt op 8 mei 1903 en nog in dat jaar schenkt de Amerikaanse krantenmagnaat Joseph Pulitzer twee miljoen dollar aan een nog op te richten faculteit voor journalistiek aan de universiteit van Columbia.

April 1906 is een rampenmaand. Er is de verwoestende uitbarsting van de Vesuvius op 7 april en op 18 april treft een zware aardbeving San Francisco. De Franse schilder Paul Cézanne overlijdt op 22 oktober 1906. Pablo Picasso schildert *Les demoiselles d'Avignon* wat meteen de geboorte van het kubisme betekende. 1906 is ook het jaar waarin de Finse vrouwen als eerste vrouwen in Europa stemrecht krijgen en waarin de Amerikaanse Alva J. Fisher een patent aanvraagt op de eerste elektronische wasmachine. Op 19 mei wordt in Brig (Zwitserland) de Simplontunnel (dan de langste spoorwegtunnel ter wereld) ingehuldigd en op 10 december krijgt Theodore Roosevelt de Nobelprijs voor de vrede.

Johan Huys

deFilharmonie, Groot Omroepkoor & Vlaams Radio Koor

deFilharmonie

concertmeester Wouter Vossen

eerste viool
Eric Baeten
Peter Manouilov
Nana Hiraide
Yuko Kimura
Claire Lechien
Sihong Liang
Mara Mikelsone
Christophe Pochet
Natalia Tessak
Guido van Dooren
Jesus Dario Dorado
Gonzalez
Bart Lemmens
Keren-Peta Lorier
Ewoud Mahler
Eline Pauwels

tweede viool
Orsolya Horvath
Miki Tsunoda
Frederic Van Hille
Xu Han
Liesbeth Kindt
Ilse Pasmans
David Perry
Lydia Seymourtier
Marjolijn Van der Jeught
Maartje Van Eggelen
Luce Caron
Wiesje Nuiver
Annerien Stuker
Floris Uytterhoeven

altviool
Sander Geerts
Ayako Ochi
Barbara Giepner
Rajmund
Glowczynski
Wieslaw Chorosinski
Marija Krumes
Krzysztof Kubala
Bart Vanistendael
Hélène Koerver
Lisbeth Lannie
Neil Leiter
Romain Montfort

cello
Raphael Bell
Marc Vossen
Dieter Schützhoff
Birgit Barrea
Diego Liberati

Maria Mudrova
Mathieu Jocqué
Karen Schudde
Paul Stavridis
Bart Verhaeghe

contrabas
Ioan Baranga
Christian Vander Borgh
Jaroslav Mroz
Tadeusz Bohuszewicz
Julita Fasseva
Jeremiusz Trzaska
Tom Fiorini
François Haag

fluit
Aldo Baerten
Charlène Deschamps
Peter Verhoyen

hobo
Eric Speller
Sébastien
Vanlerberghe
Dimitri Mestdag

klarinet
Benjamin Dieltjens
Ria Moortgat
Benoît Viratelle

fagot
Graziano Moretto
Bruno Verrept
Tobias Knobloch

hoorn
Michaela Buzkova
Koen Cools
Morris Powell
Koen Thijs

trompet
Markus Mester
Luc Van Gorp
Steven Verhaert

trombone
Bart Van
Nieuwenhuyze
Maarten Lowel
Roel Avonds

tuba
Bernd van Echelpoel

pauken
Pieterjan Vranckx

percussie
Manuel Martinez
Navarro
Jaume-Blai Santonja
Espinosa

harp
Samia Bousbaïne
Ségolène Brutin

orgel
Nicolaas van der Meij

Groot Omroepkoor

sopraan 1
Annelie Brinkhof
Elma van den Dool
Daphne Drujff
Loes Groot Antink
Tanja Obalski
Maja Roodveldt
Annette de Rozario
Marieke Steenhoek

sopraan 2
Charlotte Janssen
Anitra Jellema
Judith Petra
Margo Post
Henda Strydom
Esther de Vos
Yuko Yagishita

alt 1
Nicoline Bovens
Jose Kamminga
Els Liebregt
Marga Melerna
Netty Otter-Visser
Harda van
Wageningen
Anke Zuithoff

alt 2
Ans van Dam
Anneke Leenman
Suzanne Meessen
Anjolet Rotteveel
Lisinka de Vries
Pierrette de Zwaan

tenor 1
Kevin Doss
Boguslaw Fiksinski
Peter-Paul Houtmortels
Aart Mateboer
Albert van Ommen
Uroš Petrac
Matthew Smith

tenor 2
Alan Belk
Matevz Kajdiž
Marius Kwaks
Ioan Micu
Henk Vels
John Vredevelde
Richard Zook

bas 1
Peter Duyster
Joep van Geffen
Palle Fuhr Jørgensen
Ludovic Provost
Menno van Slooten
Lars Terray
Bastiaan Witsenburg

bas 2
Gert-Jan Alders
Philip Barkhudarov
Erks Jan Dekker
Geert van Hecke
Itamar Lapid
Gilad Nezer

Vlaams Radio koor

sopraan
Laurence Servaes
Sarah Van Mol
Barbara Somers
Evi Roelants
Inge Van de Kerkhove
Sarah Abrams

alt
Marleen Delputte
Helena Bohuszewicz
Lieve Mertens
Marion Kreike
Eva Goudie-Falckenbach
Noëlle Schepens

tenor
Ivan Goossens
Paul Schils
Paul Foubert
Frank De Moor
Gunter Claessens
Roel Willems

bas
Jan Van der Crabben
Philippe Souvague
Marc Meersman
Conor Biggs
Lieven Deroo
Pieter Coene

Severin von Eckardstein

do 30.04.15 / 20.00 / Concertzaal
Brussels Philharmonic / De orkestmachine
De technologische vernieuwingen, de verse wonden van of de vlucht voor de oorlog: inspiratie te over voor componisten tijdens de naoorlogse jaren. Zo is Prokofievs *Tweede symfonie* een ode aan het industriële tijdperk, wordt Varèse geprikkeld door zijn nieuwe thuisstad New York en componeert Ravel een pianoconcerto voor linkerhand, opgedragen aan de tijdens de oorlog verminkte Paul Wittgenstein.

Steven Isserlis © Kevin Davis

vr 08.05.15 / 20.00 / Concertzaal
deFilharmonie & Steven Isserlis / Schumann
'In de muziek van Schumann klinkt een echo van de geheimzinnige processen van ons zielenleven', aldus Tchaikovsky. En dat is te horen in de innovatieve *Vierde symfonie*, de *Ouverture* uit *Genoveva* en het intense *Celloconcerto*. Dit wordt dankzij Schumann-fans Steven Isserlis en Philippe Herreweghe een programma om de vingers bij af te likken.

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT 17 ZAND 34 BRUGGE

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. www.concertgebouw.be/services.

 Vlaanderen
verbeelding werkt

 west-vlaanderen
de gebieven provincie

BRUGGE

FLUXUS

DeMorgen.

Knack

Klara

BRABANT

FOCUS | WTV